

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie **J. Z.** oskarżonego o czyn z art. 233 § 1 k.k. i inne,
po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2024 r. w Izbie Karnej
na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego od wyroku Sądu
Apelacyjnego w Lublinie z 24 kwietnia 2023 r. sygn. akt II AKa 313/22,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Zamościu z 30 czerwca 2022 r. sygn.
akt II K 67/19,

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;
2. obciążyć oskarżyciela posiłkowego kosztami postępowania kasacyjnego.

[PGW]

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Zamościu wyrokiem z 30 czerwca 2022 r. sygn. akt II K 67/19, uznał oskarżonego J. Z. winnym czynów polegających na tym, że:
I. w okresie od 16 czerwca 2017 r. do 13 lutego 2018 r. w Z., woj. [...], działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, będąc uprzednio pouczonego o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań lub zatajenie prawdy, składając w dniach 16 czerwca 2017 r., 4 lipca 2017 r., 19 września 2017 r. i 7 listopada 2017 r. zeznania przed funkcjonariuszem Policji z

KMP w Z. oraz składając w dniu 13 lutego 2018 r. przed Prokuratorem Rejonowym w Z. zeznania mające służyć za dowód w postępowaniu karnym prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową w Z. o sygn. 1 Ds. [...] zeznał nieprawdę co do okoliczności sporządzenia dokumentów w postaci umowy pożyczki, deklaracji wekslowej oraz weksła, wręczenia ich J. C. i zwrócenia przez niego podpisanych dokumentów oraz kierowania przez J. C. wobec J. Z. i A. G. gróźb karalnych pobicia i pozbawienia życia w celu zmuszenia do zaprzestania żądania zwrotu wierzytelności, czym fałszywie oskarżył J. C. o popełnienie przestępstw, tj. popełnienia czynu wyczerpującego dyspozycję art. 233 §1 k.k. w zb. z art. 234 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w brzmieniu obowiązującym w dacie popełnienia czynu w zw. z art. 4 § 1 k.k., i stosując przepisy Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym w dacie popełnienia czynu w zw. z art. 4 § 1 k.k. za czyn ten wymierzył oskarżonemu, na podstawie art. 233 § 1 k.k. w z w. z art. 11 § 3 k.k. karę 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności;

II. w okresie od daty bliżej nieustalonej do dnia 4 lipca 2017 r. w Z. woj. [...], podrobił w celu użycia za autentyczne, dokumenty w postaci umowy pożyczki, deklaracji wekslowej oraz weksła in blanco w ten sposób, że nakreślił na ww. dokumentach jako pożyczkobiorca i wystawca tego weksła podpisy o treści „[...]”, a następnie użył wymienionych dokumentów jako autentycznych w toku śledztwa o sygn. akt 1 Ds. [...] prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w Z., przy czym czyn ten stanowi wypadek mniejszej wagi, tj. popełnienia czynu wyczerpującego dyspozycję art. 310 § 3 k.k. w zw. z art. 310 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 2 a w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., i stosując przepisy Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym w dacie popełnienia czynu w zw. z art. 4 § 1 k.k. - wymierzył oskarżonemu za ten czyn, na podstawie art. 310 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., stosując dyspozycję art. 60 § 1 k.k. w zw. z art. 60 § 6 pkt 2 k.k., karę 1 (jednego) roku i 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności.

Ponadto, na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 86 § 1 k.k. wymierzone oskarżonemu za czyny z pkt I i II kary pozbawienia wolności połączył i jako karę łączną wymierzył oskarżonemu karę 1 (jednego) roku i 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności oraz zasądził od oskarżonego J. Z. na rzecz oskarżyciela posiłkowego J. C. kwotę 7 296 (siedem tysięcy dwieście dziewięćdziesiąt sześć)

złoty tytułem zwrotu kosztów związanych z ustanowieniem pełnomocnika, a także zasądził od oskarżonego J. Z. na rzecz Skarbu Państwa kwotę częściowy zwrot kosztów sądowych, w pozostałym zaś zakresie na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżonego od obowiązku ponoszenia tych kosztów.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, po rozpoznaniu apelacji obrońców oskarżonego oraz pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, wyrokiem z 24 kwietnia 2023 r. sygn. akt II AKa 313/22 uchylił wyrok sądu I instancji i na podstawie art. 1 § 2 k.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. umorzył postępowanie karne wobec J. Z., zaś wydatkami za postępowanie obciążył Skarb Państwa (pkt I wyroku).

Kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie wywiódł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, zaskarżonemu orzeczeniu zarzucając:

1. rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść wyroku w postaci art. 433 § 1 k.p.k. poprzez wyjście poza granice zaskarżenia i sformułowanych w apelacjach zarzutów polegające na dokonaniu przez Sąd Odwoławczy odmiennej aniżeli Sąd Okręgowy oceny stopnia społecznej szkodliwości czynów zarzucanych oskarżonemu J. Z.,
2. rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść wyroku w postaci art. 7 k.p.k., poprzez dokonanie, przy samodzielnej analizie stopnia społecznej szkodliwości czynu przez Sąd Apelacyjny, w ramach przesłanki rozmiaru wyrządzonej lub grożącej szkody, dowolnej, sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania, wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego oceny okoliczności, iż złożone przez oskarżonego zawiadomienie o przestępstwie, a następnie jego zeznania w charakterze świadka, a także przedłożone przez niego podrobione dokumenty, w toku postępowania karnego o sygn. akt: PR 1 Ds. [...] Prokuratury Rejonowej w Z. nie wyrządziły J. C. żadnych wymiernych szkód,
3. rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść wyroku w postaci art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., poprzez uznanie przez Sąd Odwoławczy, iż zarzucony przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku Sądu I instancji, mający wpływ na jego treść, polegający

na przyjęciu, że doszło do udzielenia pożyczki J. C. przez J. Z., nie zasługuje na uwzględnienie, w tym również w aspekcie braku ustalenia, czy oskarżony dysponował środkami pieniężnymi, które miały zostać pożyczone oskarżycielowi posiłkowemu,

4. rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść wyroku w postaci art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 310 § 3 k.k. w zw. z art. 310 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 2a k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., poprzez zaniechanie dokonania przez Sąd Odwoławczy kontroli instancyjnej w zakresie prawidłowości kwalifikacji prawnej czynu przyjętego w pkt 2 wyroku Sądu Okręgowego.

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 24 kwietnia 2023 r. sygn. akt II AKa 313/22 w całości i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podniesione przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego zarzuty okazały się oczywiście bezzasadne, co skutkowało rozpoznaniem i oddaleniem kasacji przez Sąd Najwyższy w trybie wskazanym w przepisie art. 535 § 3 k.p.k.

W odniesieniu do zarzutu z pkt 1 kasacji i przedstawionego w nim stanowiska skarżącego wskazującego na naruszenie przez sąd odwoławczy przepisu art. 433 § 1 k.p.k., zauważyć należy, iż nie zasługuje ono na aprobatę, a zatem ów zarzut nie mógł zostać uznany za zasadny. Analizując kwestię granic rozpoznania środka odwoławczego, należy mieć bowiem na względzie nie tylko treść poszczególnych zarzutów w nim podniesionych, ale także kierunek i zakres, w jakim orzeczenie zostało zaskarżone. Jak wynika z akt sprawy oraz uzasadnienia wyroku sądu II instancji, skarżący – obrońcy, w swoich apelacjach, podnieśli zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych, kwestionując przy tym winę oskarżonego. Tak sformułowane środki odwoławcze, w myśl art. 447 § 1 k.p.k. uważa się za skierowane przeciwko całości wyroku. Powiązanie tych przepisów prowadzi do logicznego wniosku, że sąd odwoławczy, w świetle zarzutów i wniosków obrońców o uniewinnienie, w istocie zobligowany był poddać zaskarżone

rozstrzygnięcie pełnej kontroli (w granicach zaskarżenia) pod kątem wszystkich przyczyn wskazanych w art. 438 k.p.k., nawet gdy apelacja pochodzi od podmiotu fachowego, jakim jest obrońca [*por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego (dalej SN) z 26 lutego 2014 r. sygn. akt III KK 34/14 i cyt. tam orzecznictwo*]. Tym samym nie sposób więc dopatrzeć się naruszenia art. 433 § 1 k.p.k. w przeprowadzeniu przez sąd odwoławczy własnej oceny społecznej szkodliwości czynu, albowiem było to elementem rozpoznania sprawy, w której rozstrzygnięcie zostało przez obrońców zaskarżone w całości.

Co tyczy się wyjścia przez sąd II instancji poza granice środka odwoławczego, podkreślić należy, iż przepis art. 440 k.p.k. uprawnia sąd II instancji, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, do zmiany wyroku na korzyść oskarżonego albo w sytuacji określonej w art. 437 § 2 k.p.k. do jego uchylenia. W orzecznictwie utrwalono bowiem stanowisko, iż każdą podstawę odwoławczą (art. 438 k.p.k.) sąd może uwzględnić z urzędu, jeśli byłaby ona przyczyną wydania rażąco niesprawiedliwego orzeczenia (*zob. wyrok SN z 10 lipca 2019 r. sygn. akt II KK 137/19*), a zatem nawet przy założeniu, iż sąd II – instancyjny przeprowadził kontrolę apelacyjną w zakresie szerszym, niż to wynikało ze środków odwoławczych, to był on do tego uprawniony właśnie na podstawie art. 440 k.p.k. Zgodnie z utrwalonym i niekwestionowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, sąd odwoławczy ma bowiem nie tylko prawo, ale i obowiązek zbadania sprawy pod względem merytorycznym i prawnym nie tylko w granicach środka odwoławczego, ale także z urzędu niezależnie od tych granic – w celu stwierdzenia, czy nie zachodzi oczywista (obecnie rażąca) niesprawiedliwość orzeczenia (*por. wyrok SN z 29 maja 1973 r. sygn. akt V KRN 118/73, OSNKW 1973, z. 12, poz. 155*). Stan rażącej niesprawiedliwości powoduje każdy ze względnych powodów odwoławczych stwierdzony poza granicami zaskarżenia, pod warunkiem że wpłynął on na orzeczenie, a jego natężenie było takie, iż w rażący sposób czyni to orzeczenie niesprawiedliwym (*por. T. Grzegorzczak [w:] Kodeks postępowania karnego. Tom I. Artykuły 1-467. Komentarz, Warszawa 2014, art. 440, s. 1496*).

Niemniej w niniejszej sprawie, jak zauważono wyżej, obrońcy podnieśli dalej idące zarzuty, a mianowicie błędu w ustaleniach faktycznych, w których to kategorii

mieści się także ocena społecznej szkodliwości czynu (*zob. postanowienie SN z 7 stycznia 2019 r. sygn. akt III KK 427/18*), a zatem kontrolując tę sferę, sąd w granicach rozpoznania wniesionych środków odwoławczych prawidłowo poddał weryfikacji także kwestię oceny społecznej szkodliwości czynu.

W odniesieniu do zarzutu z pkt 2. kasacji, a mianowicie naruszenia przez sąd odwoławczy art. 7 k.p.k., zauważyć należy, iż ustalenia faktycznie dokonane przez ów sąd w sposób odmienny, tj. odnoszące się do sfery społecznej szkodliwości czynu, zostały szczegółowo i rzetelnie omówione w uzasadnieniu wyroku. Skarżący natomiast formułuje korzystną z punktu widzenia jego interesu procesowego narrację, dokonując przy tym wybiórczej oceny fragmentu uzasadnienia zaskarżonego wyroku, która nie może zostać uznana za skutecznie podniesiony zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów. Rozważania sądu odwoławczego w kontekście zmiany oceny stopnia społecznej szkodliwości, w świetle ustalonych okoliczności dotyczących inkryminowanego zachowania oraz wymogów z art. 115 § 2 k.k. odpowiadają zasadom prawidłowego rozumowania i logiki, są spójne, a nadto poparte adekwatnym orzecnictwem przemawiającym za powziętym rozstrzygnięciem i w ocenie Sądu Najwyższego wyczerpują istotę zagadnienia (s. 11-13 uzasadnienia wyroku), a zatem uznać należy je za wypełniające dyspozycję art. 7 k.p.k.

Formuła i treść zarzutu z pkt 3. kasacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego oraz towarzysząca mu argumentacja, choć powierzchownie kwestionuje prawidłowość przeprowadzonej przez sąd odwoławczy kontroli apelacyjnej, w istocie sprowadza się do polemiki z ustalonym w sprawie stanem faktycznym. Naruszenie, o którym mowa w pkt 3. kasacji, jest bowiem odpowiednio zmodyfikowanym apelacyjnym (co zauważa sam skarżący w kasacji), do którego to Sąd odwoławczy odniósł się w uzasadnieniu (s. 7 uzasadnienia wyroku), wskazując, iż wnikliwość oraz skrupulatność sądu I instancji w kwestii ustalenia okoliczności przemawiających zarówno za faktem udzieleniem pożyczki, jak i wykluczające tę wersję, zasługuje na aprobatę, a tym samym także podzielenie przyjętych przezeń ustaleń faktycznych, tj. udzielenia pożyczki przez J. Z..

Zarzut podniesiony w pkt 4. kasacji, podobnie jak powyższy, również sprowadza się do powtórzenia uprzednio już kwestionowanej w zwyczajnym środku

odwoławczym materii, a mianowicie obrazy prawa materialnego. Istotnie rozważania i stanowisko sądu odwoławczego odnoszące się do bezpośrednio do zarzutu obrazy art. 310 k.k. zostały sformułowane w sposób lakoniczny. Jednakowoż nie sposób przy tym podzielić stanowisko skarżącego i uznać ów zarzut kasacyjny. Analiza treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku wprost bowiem wskazuje, iż sąd odwoławczy już na etapie weryfikacji ustaleń faktycznych stwierdził, iż zachowanie oskarżonego cechuje się znikomym stopniem szkodliwości społecznej, tak więc kontrola prawidłowości uznania zachowania oskarżonego za wypadek mniejszej oraz odniesienie do kwestii, o których mowa w zarzucie obrazy prawa materialnego, były częścią rozważań związanych z powziętą przez sąd oceną stopnia społecznej szkodliwości. W tym miejscu przypomnieć bowiem należy, iż wypadek mniejszej wagi jest postacią czynu o znamionach przestępstwa typu podstawowego z przewagą elementów łagodzących o charakterze przedmiotowo – podmiotowym, a czyn o znikomym stopniu jego społecznej szkodliwości nie stanowi przestępstwa (*por. wyrok SN z 17 stycznia 2017 r. sygn. akt WA 17/16 i cyt. tam orzecznictwo*). Wobec takiego przebiegu kontroli odwoławczej i szerokiego uzasadnienia przez sąd II instancji zagadnienia znikomej szkodliwości czynu, prowadzenie odrębnego wyводу dla zagadnienia wypadku mniejszej wagi zakwestionowanego w apelacji, w realiach niniejszej sprawy nie było już konieczne. Czyn o znikomym stopniu społecznej szkodliwości w przeciwieństwie do wypadku mniejszej wagi, przestępstwa bowiem nie stanowi (*por. wyrok SN z 9 października 1996 r. sygn. akt V KKN 79/96, OSNKW 1997, z. 3-4, poz. 27*). Dopiero przekroczenie granicy znikomości, daje asumpt do oceny społecznej szkodliwości czynu zabronionego, w kontekście określonych okoliczności charakteryzujących stronę przedmiotową i podmiotową czynu, konstytutywnych dla uznania go za wypadek mniejszej wagi. Ocenę, wskazującą, że dany czyn może zostać zakwalifikowany jako wypadek mniejszej wagi, determinują zatem tylko te okoliczności, które wpływają na ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynu. Wyklucza to uznanie czynu, którego społeczna szkodliwość jest znikoma, za wypadek mniejszej wagi, którego stopień społecznej szkodliwości musi być wyższy niż znikomy i odwrotnie. Czyn, którego stopień społecznej szkodliwości jest wyższy niż znikomy, przekreśla możliwość

jednoczesnego uznania, iż jego społeczna szkodliwość jest znikoma, co w świetle kwestionowanego stwierdzenia czyni bezprzedmiotowymi postulowane w kasacji rozważania w tym przedmiocie (*por. postanowienie SN z 3 kwietnia 2008 r. sygn. akt WZ 16/08*).

Z uwagi na charakter i konstrukcję zarzutów z kasacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego przypomnieć należy, iż kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia o bardzo rygorystycznych uwarunkowaniach formalnych co do rodzaju i konstrukcji zarzutów (*postanowienie SN z 24 listopada 2021 r. sygn. akt II KK 422/21*), wynikających z ograniczeń przewidzianych w art. 519 k.p.k. i art. 523 ¹ k.p.k. Wykluczają one dopuszczalność dokonywania w postępowaniu kasacyjnym przez Sąd Najwyższy własnych ustaleń faktycznych i własnej oceny dowodów. Zadaniem sądu kasacyjnego jest jedynie sprawdzenie, czy dokonując ustaleń faktycznych, sąd nie dopuścił się rażącego naruszenia reguł postępowania, co mogłoby mieć wpływ na ustalenia faktyczne, a w konsekwencji więc i na treść wyroku. Kontrolowane zatem nie są same ustalenia faktyczne, lecz sposób ich dokonania (*zob. postanowienie SN z 24 stycznia 2023 r. sygn. akt II KK 598/22 i cyt. tam orzecznictwo*). Sąd Najwyższy dokonuje jedynie oceny orzeczenia sądu odwoławczego, co do zasady przez pryzmat zarzutów kasacji. Z tym jednak znów oczywistym zastrzeżeniem, że chodzi o zarzuty rzeczywiście o charakterze kasacyjnym (art. 523 k.p.k.), a nie tak, tylko określone przez autora kasacji, a będące w istocie, zarzutami apelacyjnymi (*postanowienie SN z 27 lutego 2007 r. sygn. akt II KK 310/06*).

Mając na uwadze powyższe rozważania, orzeczono o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej, rozstrzygając o kosztach w myśl art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k.

[PGW]

(r.g.)

